

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagenebewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

nummer 20 – augustus 2012

Is er voldoende aandacht voor de Sinti- en Romakinderen in de maatschappij en bij kerkelijke vieringen?

Foto: Sintibedevaart Roermond 2010, © Pim Ermers

Dag van de intermediairs / 2

Dankbaar voor jarenlange samenwerking / 3
Afscheid H el ne van Hout, landelijk bureau PWN

Ere naam 'pater' geeft over en weer vertrouwen / 4

Mensen vanzelfsprekend bijstaan / 5, 6

CCIT in F tima / 7
Requiem voor Auschwitz / 7

PostNL
Port betaald
Port Pay 
Pays-Bas

Landelijke bijeenkomst PWN op 23 oktober 2012

De Dag van de intermediairs

Op 23 oktober 2012 steekt het PWN de vlag uit voor de intermediairs, voor die hele stoet van religieuzen, pastores en vrijwilligers die in de loop van de geschiedenis van het woonwagendorp langs de woonwagens en locaties trokken. Zij verkochten geen handelswaar, deden geen zaken en boden geen diensten aan, zoals de woonwagebewoners, Sinti en Roma zelf in de reizende tijd, maar traden naar voren uit belangstelling en door gelovige dienstbaarheid vanuit de kerken. In de hoogtijdagen, vooral na de deconcentratie van de grote centra, waren er meer dan tweehonderd actief. Van al die contactpersonen en bruggenbouwers tussen de wagenbewoners en de burgermaatschappij is er nog een kleine groep over. Wij hopen ze op 23 oktober a.s. te ontmoeten.

Vooraf nu

Tegelijkertijd blazen we op deze dag nieuw leven in in het werk en de functie van de intermediair, juist omdat er in de afgelopen decennia veel is veranderd, zowel bij de bevolkingsgroepen als binnen de Kerk. In een snel tempo vonden ontwikkelingen plaats die, naast het vele goede, ook onrust met zich meebrachten, vereenzaming, ont-heemding, onderdrukking, verwaarlozing, afstande-

Foto: landelijke bijeenkomst PWN 2010

lijkheid, verharding, onverschilligheid en crises. Kerken hebben de opdracht in onstuimige tijden rust te brengen en bijstand te verlenen.

Het PWN heeft voor ogen om de intermediairs van nu te bemoedigen en tegelijkertijd interesse te kweken voor deze functie binnen de nieuwe vergrote parochies in Nederland. De taak van de rondtrekkende pastor, diaken en vrijwilliger die de mensen thuis bezoeken, is van alle tijden en dus ook, en misschien wel in het bijzonder, in de tijd van nu.

Kom erbij

Op de landelijke ontmoetingsdag van het PWN, dit jaar de **Dag van de intermediairs**, zullen drie sprekers - een die werkt onder de woonwagebewoners, een onder de Sinti en een onder de Roma - vertellen over hun ervaringen. Over de inhoud wordt in afzonderlijke groepen met deze intermediairs verder doorgepraat. Later op de dag is er een reflectie en een evaluatie door pater Henk Jongeius o.p., waarin ook en vooral naar de toekomst wordt gekeken.

De **Dag van de intermediairs** op 23 oktober a.s. is gratis bij te wonen en vindt plaats in het klooster van de zusters JMJ Mariënborg te 's-Hertogenbosch, van 10.00 - 15.30 uur.

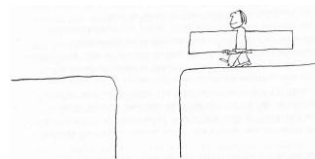
Ja, ik ben erbij op 23 oktober, de Dag van de intermediairs!

Naam

Adres

Postcode en woonplaats

tel.nr. e-mail

Stuur de ingevulde bon naar: PWN, Emmaplein 19 B, 5211 VZ 's-Hertogenbosch, of bel of mail: 073-6921399, pwin@telfort.nl

Afscheid H el ne van Hout van het landelijk bureau PWN per 1 augustus 2012

Dankbaar voor alle vruchtbare jaren van samenwerking

1985

1989

1995

2000

2003

2011

‘**M**ijn eerste stappen als secretaresse van het landelijke woonwagencentrum waren stoffig en grijs. Letterlijk,’ zo schreef **H el ne van Hout** (1952) in een artikel in de jubileumuitgave 25 jaar Studiedagen 1964-1989 van het PWN. ‘De ruimte die diende als kantoor van de Stichting PWN (destijds aan de Luybenstraat te ’s-Hertogenbosch, red.) was slechts bereikbaar via het aangrenzende bureau van Cura Migratorum. Omdat elk zichzelf respecterend bedrijf een eigen toegang heeft werd er, toen ik op 1 maart 1983 ‘mijn intrede’ deed, gehakt, gehouwen en gebroken in een muur, waarin later een deur moest passen waarop het opschrift Secretariaat Stichting Pastoraat Woonwagengebruikers in Nederland zou prijken. Mijn nieuwe werkgever, Jan van der Zandt m.s.c., die temidden van het gruis aan een groot stalen bureau de post doornam, bleek van begin af aan een goede te zijn. Hij loodste me uit het stof en uit het gebouw: ik hoefde niet te werken.’

Arbeidsintensieve jaren

Een dag later krijgt H el ne een piepklein kamertje van drie bij twee meter toegemeten, met uitzicht op een niet veel groter achtertuinje. Haar werk bestrijkt echter het hele land. Zij is in 1983 de eerste en enige secretari le medewerkster van het PWN en blijft dat negenentwintig jaar lang, ook nog eens zonder ooit ziek te zijn gemeld (!). Ze kent van begin af aan een buitengewone arbeidsdiscipline. Haar taken zijn allround: van de organisatie, de administratie en de verslaglegging tot het kopje koffie voor de gasten. In de beginjaren – de tijd van de deconcentratie van de grote woonwagencentra – gaat zij met de landelijke pastor het land in om regionale vergaderingen, studie- en supervisiebijeenkomsten van pastores en contactpersonen te notuleren. Als de woonwagencentra in 1999 verdwijnt, zet het PWN een nieuwe stichting op: Media PWN. H el ne verdiept zich een jaar lang in het opzetten van een tijdschrift bij de School voor Journalistiek in Tilburg en neemt vervolgens de taak van tekstschrijver en eindredacteur van het nieuwe *Samen!* op zich. Zeven jaar lang komt het blad zes maal per jaar uit. Het vraagt veel tijd en inspanning naast haar taken voor het PWN, vooral omdat ze op parttimebasis werkt. Haar redactionele vaardigheden werpen daarna hun vruchten af in onder andere de *Naar-* en *Na-2000-reeks*, de nieuwsbrieven en niet als laatste de brochures die van haar hand verschijnen: *Gedenken in Auschwitz* (2006), *Geloven onderweg* (2008), *Donkere Dagen* (2009), *Van Pater tot Parochie* (2010) en *Door alle tijden* (2011).

Bekende naam

De vertrouwde telefoonstem: ‘Goedemorgen, PWN, met H el ne van Hout’ krijgt u na de zomervakantie niet langer te horen. Na in totaal eenenveertig jaar aan het arbeidsproces te hebben deelgenomen, gaat H el ne per 1 augustus 2012 met pensioen.

Mogelijk komt u haar naam nog weleens tegen. Voor de stichting Media PWN zal zij haar ervaringen en deskundigheid blijven inzetten voor het mede samenstellen en schrijven van nieuwsbrieven en brochures. Daar zijn wij haar oprecht dankbaar voor. H el ne, dank, veel dank voor al die vruchtbare jaren van samenwerking. ■

JvdZ

Ere naam ‘pater’ geeft over en weer vertrouwen

Hij hoort ze nog steeds, de verhalen, persoonlijk echter heeft deken A. Cassee pater Arie Koot o.m.i. niet gekend, de aalmoezenier voor de woonwagenbewoners in de regio's Haarlem, Beverwijk en De Meerlanden. De onderwijzeressen zuster Beatrijs Leermakers en mevrouw Magda van Bergen Henegouwen zijn bij hem beter bekend. Nog altijd wordt er door de woonwagenbewoners op de diverse locaties in Noord-Holland met eerbied en respect gesproken over de pater, de zuster en de juf, die vanaf de jaren zestig zoveel voor hen betekenden.

Pater Arie Koot o.m.i. en Magda van Bergen Henegouwen zijn inmiddels overleden, zuster Beatrijs is nu over de negentig en de tijd van het categoriale pastorale werk en de aparte woonwagenschool ligt in verhouding al ver achter ons. Door de deconcentratie vanaf 1978 kwamen de wagenbewoners steeds dichterbij de burgermaatschappij toe en traden binnen in de parochies en de reguliere scholen. De vertrouwde aalmoezenier moest met pijn in zijn hart plaatsmaken voor de parochiepastor en zijn team; de leerkrachten zagen de woonwagenschool opgeheven worden.

Eigen wensen

Deken A. Cassee (foto) van het dekenaat

Haarlem uit zijn waardering voor al het werk dat pater Koot o.m.i. en de beide onderwijzeressen in die tijd verrichtten en vooral ook hun manier van omgaan met de woonwagenbevolking: ‘De woonwagenbewoners hebben in hen mensen getroffen die op een bijzondere wijze met ze optrokken. Zij hadden aandacht voor de hele mens, ze waren er om vriendschap te brengen en te delen. Ze verstonden elkaar.’ Zelf denkt hij het in zich te hebben in het spoor van deze voorgangers te treden, al ontbreekt hem door zijn drukke functie de tijd die hij eraan kan besteden. Graag zou hij eens wat vaker bij de woonwagenbewoners op bezoek willen gaan, hij komt er alleen niet toe. Maar: ‘Als mensen mij vragen, dan ben ik voor ze beschikbaar. Ik ben blij wanneer zij mij het vertrouwen

geven voor communievieringen, begrafenissen of crematies.’

In een aantal parochies merkt hij dat men de eigen vraag van deze mensen kan verstaan. Ook de acceptatie in de verschillende parochiekerken is goed. ‘Bij uitvaarten kan het extra druk zijn en met veel bloemstukken, maar kosters en koren kunnen er in het algemeen goed mee overweg. De parochianen kennen mijn voorkeur voor pastoraat op maat. Zet je tien bruidsparen naast elkaar, dan zeggen ze allemaal: ‘ja, ik wil’, maar het ‘ja, ik wil’ wordt wel op tien verschillende manieren beleefd en gevierd. Zo heeft ieder zijn eigen wensen en als de mensen van de wagens deze hebben ten aanzien van bepaalde vieringen, dan kunnen wij daar net zo goed mee omgaan.’

Gastvrij klimaat

‘Vroeger was ik kapelaan,’ zegt deken Cassee, ‘daarna was ik zevenentwintig jaar pastoor in Alkmaar en nu ben ik deken van Haarlem. Aan die drie benamingen is nu een vierde toegevoegd. De woonwagenbewoners kenden mij de ere naam ‘pater’ toe. Dus nu ben ik ook pater. Daaruit spreekt over en weer vertrouwen.’

In Heemskerk zijn twee kerken, waarvan de oude Laurentiuskerk de belangrijkste plek voor de woonwagenbewoners is. ‘Door het goede en gastvrije klimaat binnen onze kerken moeten de mensen kunnen voelen: zoals u bent, bent u welkom. Wij zijn met elkaar onderweg en hopelijk brengen we daarbij het verhaal van de Heer ter sprake. Dat gebeurt ook en zeker bij de woonwagenbevolking, dus wat dat betreft mag ik niet mopperen.’ ■

Wim Brouns, intermediair van het eerste uur

Mensen bijstaan is vanzelfsprekend

Van eind jaren zestig tot 1972 werkte **Wim Brouns** (1946) als onderwijzer op een lagere school, maar dat beviel niet zo goed. Dat wil zeggen: ‘Het was me allemaal wat te mak. Toen ik overstapte naar een ZMOK-school voor moeilijk opvoedbare kinderen, kon ik de leerlingen ’s ochtends uit de gordijnen plukken. Dát vond ik aardig om te doen!’

Die behoefte aan uitdaging in zijn werk kwam goed van pas toen hem in 1974 werd gevraagd om het zigeuneronderwijs in Stein (L.) mee op gang te helpen. ‘Het aparte onderwijs aan Sintikinderen was een uitvloeisel van de Woonwagenwet van 1968,’ legt de nu gepensioneerde Wim Brouns uit. ‘Alle wagenbewoners moesten destijds worden ondergebracht in regionale centra. Tot driemaal toe waren de Sinti van Stein naar het grote woonwagencentrum in Sittard gesleept, waar ze zich absoluut niet thuis voelden. Steeds keerden zij terug. De overheid besloot daarop om van de locatie Stein een dependance van het grote centrum te maken, onder de voorwaarden dat de bewoners contacten met hun buurtgenoten zouden onderhouden en de kinderen het reguliere basisonderwijs zouden volgen. Dit laatste mislukte al vrij snel. Als gevolg daarvan werd de houten noodschool voor Sintikinderen opgericht.’

St.-Christoffel

In de beginfase van de Sintischool, waar Wim Brouns in 1976 tot leerkracht werd benoemd, ging het meer om de gesprekken met de ouders en de kinderen dan om het lesgeven zelf. ‘Toen ik zei dat de leerlingen zes jaar naar de lagere school moesten, was doorgaans de reactie dat twee jaar les wel voldoende was. Zij vroegen zich af waar het onderwijs voor diende, omdat het ze ervan weerhield reizend en trekkend de kost te verdienen.’ Nadat de trek vrijheid aan banden werd gelegd en er een fusie van omliggende

gemeenten plaatsvond, werd de school al gauw te klein en kwam er een stenen gebouw met dezelfde naam: de St.-Christoffelschool. ‘Deze patroonheilige droeg Christus op zijn brede rug een rivier over. Ik vond dit een mooi beeld, omdat wij de Sintikinderen naar de overkant, de burgersamenleving, wilden helpen om daar beter geaccepteerd te worden.’

De houten Sintischool in Stein, in 1984, met leerkracht Wim Brouns ‘herkenbaar aan mijn kalend hoofd’.

Vraagbaak

In deze periode was de gedreven onderwijzer niet alleen met zijn eigen vak bezig. ‘De school was een vraagbaak,’ zegt Wim Brouns. ‘De ouders benaderden ons over alle mogelijke zaken en problemen. Wij waren tegelijkertijd maatschappelijk en pastoraal werkers, naast pater Ton Storcken s.m.a., die catechese en godsdienstlessen gaf.’ Die verscheidenheid aan taken gaf niet alleen de benodigde inspiratie tot dienstverlenende arbeid, het legde tevens een basis voor zijn latere activiteiten voor de Sinti in Zuid-Limburg als hulpverlener en intermediair. ‘Er wordt nog steeds een beroep op mij gedaan als mensen uit de bevolkingsgroep vastlopen. Het integreren in de samenleving is voor sommige Sinti een langdurig proces. Omschakelen vergt veel tijd. Regelmatig komen ze zichzelf tegen door het vasthouden aan hun eigen oude vertrouwde handwijzen.’

>

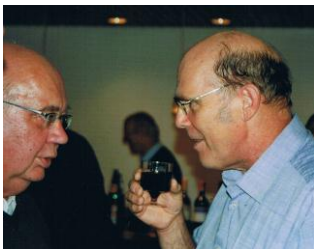
Onlangs heb ik iemand geholpen aan werk, een niet-gediplomeerde automonteur met een hoge belastingschuld door foutieve in- en verkoop van auto's. De overgang van zelfstandige naar werken in loondienst heeft erg veel van hem gekost, maar nu is hij blij met zijn maandsalaris. Een opluchting ook voor zijn vrouw en kinderen.'

Ook in kerkelijke zaken

Zijn uitgangspunt is wat mensen zelf willen. 'Daar zet ik op in. Ik voel me zeer betrokken bij de Sinti. Ze kennen me en vertrouwen me. Dat geeft mij de gelegenheid om samen

met hen orde op zaken te stellen, verkeerde stappen te herstellen of escalaties te voorkomen.'

*Ton Storcken s.m.a. (l.)
en Wim Brouns, in 2006*

Naast maatschappelijke, onderwijs- of arbeidsgelateerde problemen is Wim Brouns ook betrokken bij kerkelijke aangelegenheden.

Van de bisschop van Roermond ontving hij een aanstelling om intermediair te zijn tussen de Sintibevolking en de parochies in Zuid-Limburg. 'Vanuit de hele regio word ik gebeld om bijstand te verlenen bij doopjes, eerste communies of begrafenissen. Door onder meer de huidige veranderingen en samenvoegingen van parochies blijkt het soms te moeilijk voor pastoors en parochie-medewerkers om de Sinti, die zelf niet zo parochiegebonden zijn, met open armen te ontvangen of bij te staan. Daar tegenover staat dat de Sinti hun eigenheid, de cultuur en hun eigen geloofsbeleving niet willen kwijtraken. Ik denk dan aan hun muziek, hun gezamenlijke wijze van afscheid nemen van een overledene, aan de feesten rond eerste communie en doop. Zij ervaren dat ze door hun eigenheid binnen de kerk niet altijd gewenst zijn of geaccepteerd worden. Mijn werk als tussenpersoon is deze mensen te helpen zichzelf te zijn en ruimte daarvoor te verkrijgen binnen de parochies. Het sluit aan bij het werk dat ik altijd heb gedaan, dus het vergt niet zoveel hoofdbreken. Mensen bijstaan is voor mij vanzelfsprekend. Ik zou het zelfs niet kunnen missen.' ■

Wim Brouns: honderden kilometers voor de kinderen

'Vanuit een woonwagenlocatie hier in de buurt kreeg ik een telefoontje met de vraag of ik iemands neef kon helpen, die met een gezin van zes kinderen op het centrum was aanbeland. Die familie wilde terug naar een dorp in West-Brabant, maar wist niet hoe. Toen ik daarmee aan de slag ging werd ik onder anderen door gemeenteambtenaren en medewerkers van woningcorporaties van het kastje naar de muur gestuurd. Men zag dit gezin liever gaan dan komen. Door op te komen voor het welzijn van de kinderen heb ik uiteindelijk een maatschappelijk werkster voor me gewonnen. Zij ging pleiten voor een woning, maar werd hierin gedwarsboomd door een burgemeester die de woningvereniging zelf benaderde om een huis voor dit gezin te weigeren. Daarop ben ik naar die corporatie gestapt, waar ik de medewerkers uitdrukkelijk heb gewezen op hun eigen verantwoordelijkheid. Dat hielp, gelukkig, en onder bepaalde voorwaarden is er toen een huis toegewezen. De familie heb ik op het hart gedrukt dat zij voor honderd procent moesten meewerken. Dat deden ze. Via een netwerk van zes personen vanuit diverse instellingen werd dit gezin verder op de rails gezet. Daarna bezocht ik ze nog enkele keren op hun nieuwe stek om me ervan te overtuigen dat het ze goed gaat.

Erop terugkijkend hebben al deze inspanningen gewerkt. In mijn jarenlange interveniërende rol binnen het onderwijs ben ik altijd opgekomen voor de kinderen. Voor hen doe ik al dit werk, tot op de dag van vandaag, al moet ik er honderden kilometers voor rijden om gesprekken te voeren. Kinderen gaan mij aan het hart. Deze jonge mensen moeten een andere toekomst zien dan hun ouders. Zij zijn de moeite waard om in te investeren en daar brengt niemand mij vanaf.'

Internationale aandacht voor de Sinti en Roma

CCIT zoekt in twintig talen naar antwoorden

Het internationale **Comité Catholique International pour les Tsiganes**, het CCIT, organiseerde zijn jaarlijkse bijeenkomst van 23 tot en met 25 maart in Fátima, Portugal. Vorig jaar, in Rolduc, Nederland, woonden al 120 deelnemers het driedaagse congres bij, nu was er een opkomst van maar liefst 148 pastores, pastorale werkers, religieuzen en contactpersonen uit negentien verschillende Europese landen en zelfs uit Brazilië.

Enkele lezingen werden er gehouden rond het thema: *Hoe gaan we vanuit het geloof om met de meest kwetsbaren in onze gemeenschap*, maar het hart van de bijeenkomst zit toch in de ontmoetingen onderling en de uitwisseling van ervaringen, waarbij ook vragen worden gesteld. Hoe geef je het evangelie door in de realiteit van alledag? In hoeverre is het mogelijk dat de kwetsbaren een stem krijgen binnen de kerken? Wat betekenen de minderheden binnen de wereldkerk en de mondiale gemeenschap? Vormen de ervaringen, opgedaan met de Sinti en Roma, een bemoediging voor ‘een nieuwe kerk en een nieuwe wereld’? Zoals elk jaar valt het ook nu weer op dat de veelheid van talen – van het Frans tot het Oekraïens en van het Iers tot het Roemeens – de discussies niet in de weg staat.

Nieuwe voorzitter

Tijdens deze conferentie werd de Franse priester **Claude Dumas** tot nieuwe president van het CCIT benoemd. Hij nam de voorzittershamer over van de Italiaan **Don Piero Gabella**, die zich zestien jaar aan deze functie had verbonden. Veel dank werd uitgesproken voor de jarenlange en onvermoeibare inzet van Don Piero voor het CCIT. Succesvol heeft hij zich ingespannen voor de relatie met het Pontifical Council, het Pontificaat voor de Pastorale zorg van migranten en de reizende bevolkingsgroepen in het Vaticaan.

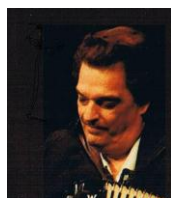

Foto: De nieuwe CCIT-president Claude Dumas (l.), mgr. Jorge Ortega (P.) en Don Piero Gabella (r.)

Een muzikaal monument voor alle slachtoffers

In de Tweede Wereldoorlog zijn door *O'Porrajmos* (vertaald als: ‘de afslachting’) naar schatting een half miljoen Sinti en Roma door de nazi's in de vernietigingskampen om het leven gebracht. Autodidact Sinto **Roger 'Moreno' Rathgeb** (56) begon in 1998, na een bezoek aan Auschwitz, aan een requiem, een dodenmis voor alle slachtoffers van het nazibewind. ‘Als die vernietiging van alleen al 500.000 Sinti en Roma inderdaad naar de wil van een god is gebeurd, dan ben ik ervan overtuigd dat wij aan al deze gekwelde zielen onze huidige vrijheid te danken hebben. Voor die zielen draag ik in nederigheid en erkentelijkheid dit requiem op,’ licht de Sinticomponist toe.

Het requiem is een zestig minuten durende symfonie voor orkest, koor en solisten en ging op 3 mei jl. in première in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Uitvoeringen vinden dit jaar plaats in onder andere Polen, Roemenië, Duitsland, Tsjechië en Hongarije. Het requiem is ook verkrijgbaar op cd-rom.

Kijk voor meer informatie op: www.requiemforauschwitz.eu

Colofon

De *PWN-Brief* is een viermaandelijks uitgave van het PWN en verschijnt in de maanden april, augustus en december.

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.
Hélène van Hout

Lay-out en eindredactie

Hélène van Hout

Druk

Drukkerij *Zelfkrant*,
's-Hertogenbosch

Contactadres

Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland - PWN
Stichting Media PWN
Stichting Mgr. Bekkersfonds
Emmaplein 19 B
5211 VZ 's-Hertogenbosch
Tel. 073-6921399
E: pwin@telfort.nl
Meer informatie onder:
www.rkdiaconie.nl

Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze *PWN-Brief* te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op bankrekening 12.19.05.101 ten name van het Pastoraat Woonwagengewoners in Nederland te 's-Hertogenbosch.

Giften voor acute noodhulpverlening ten behoeve van woonwagengewoners, Sinti en Roma zijn welkom op bankrekeningnummer 12.19.82.742 ten name van de Stichting Mgr. Bekkersfonds te 's-Hertogenbosch.

Het PWN wordt ondersteund door een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de commissie PIN, e.a.

Uitgesproken...

- Op eigen benen -

'De St.-Christoffelschool in Stein was in 1996 de laatste woonwagenschol die in Nederland is gesloten. Wim Brouns, de hoofdonderwijzer kreeg ontslag. De overheid was van mening dat er al genoeg in ons geïnvesteerd was en dat we nu maar eens op eigen benen moesten staan.'

Nando Rosenberg, oud-leerling St.-Christoffelschool, in 2001

© Afbeelding St.-Christoffel: *Margriet Brouns*

- Nooit ziek -

'Ik herstelde weliswaar een keer thuis na een kaakoperatie, maar na een dag wist Jan van der Zandt me alweer te vinden. Hij bracht een kratje Bavaria mee en schonk me een maltbierkje in om aan te sterken, want ik kon toch alleen maar vloeibaar spul naar binnen werken. Onder zijn arm stak wat 'huiswerk'. Typen kon ik toch nog wel? Hoefde ik me ook niet te vervelen...'

Hélène van Hout,
landelijk bureau PWN, in 2008

- Requiem -

'Rond mijn 35ste nam ik wat vioollessen en leerde ik een beetje noten lezen. Toen ik aan het requiem begon, wist ik niet eens wat zo'n dodenmis is.'

Sinticomponist **Roger 'Moreno' Rathgeb**,
in een interview, 2012

- Gouden greep –

'Het grootste compliment in mijn beginjaren kreeg ik van de inmiddels overleden pater Arie Koot o.m.i., aalmoezenier voor woonwagengewoners in de regio's Haarlem, Beverwijk en De Meerlanden. Hij zei me eens: "Meid, jij bent een gouden greep. Aan de hand van jouw verslagen snap ik tenminste waar de vergaderingen over gaan."'

Hélène van Hout,
landelijk bureau PWN, in 2003

Foto: *H. van Hout, A. Koot o.m.i., 1987*

- Met liefde -

'Als mensen nog steeds met zoveel liefde over je spreken, dan heb je het goed gedaan.'

Deken A. Cassee, dekenaat Haarlem, over de vroegere woonwagenaalmoezenier pater Arie Koot o.m.i., in 2012